

„Megszoktam a felelősséget”

Fotó: Székárosy Zsuzsa



Ez év február elsejétől
Eszenyi Enikő színész-rendező
a Vígszínház új igazgatója.

Próbáljuk meg felvillantani annak az útnak néhány meghatározó pontját, amelyen idáig eljutott. Úgy kezdődött, hogy „már óvodás koromban is...”?

Igen, de nem színész akartam lenni, hanem táncosnő! Arra emlékszem, hogy úgy négy-öt éves lehettem, amikor a keresztanyám küldött is nekem egy pár kis balettcipőt. A szatmári Csengerben viszont, ahonnan én származom, volt ugyan falusi értelmiség, például némettanárnő meg zongoratanárnő is, de éppen tánctanár nem volt... Amikor pedig Debrecenbe költöztünk, már elmúltam tizenkét éves, és úgy gondoltam, hogy már késő lenne táncolni tanulnom.

Miért és hogyan fordult a színház felé?

A szüleimre, illetve az egész családra az volt jellemző, hogy tanítók, tanárok voltak, így a nagyapám is, akit én már sajnos nem ismerhettem — balesetben korábban meghalt —, de akiről nagyon-nagyon sokat hallottam. Legendás ember volt tanítóként is — először kántortanító volt, majd a csengeri iskola igazgatója lett —, de emellett mindig csinált vala-

mit: nagyon jól hegedült, magyar nótákat írt, nyert velük okleveleket a Rádióban, de kórust is szervezett parasztemberekből. Verseket szavalt, és bizony színházat is rendezett: megrendezte a *Kőszívű ember fiait*, méghozzá úgy, hogy megszerezte hozzá a Nemzeti Színház példányát — még ma is megvan, benne az ő instrukcióival. A nagyapám példája tehát nagyon erősen hatott rám, és rajta kívül még volt a családban egy Eszenyi Olga nevű színésznő is, aki a Nemzeti Színházban játszott, róla is sokat hallottam, úgyhogy vonzott a színpad.

Versekkel kezdte?

Mesemondó versenyen vettem részt, meg persze szavaltam is, aztán jártam színjátszó körökbe. A legjobb az Agrártudományi Egyetem csoportjában volt, mert ott gimnazistaként én voltam a legfiatalabb, és nagyon sokat tanultam a többiektől. Egyszer aztán Rentz Antal szabadtéren megrendezte az *Orestészt*, amiben statisztaként szerepelhettem, és akkor éreztem azt, hogy igen, nekem ez nagyon tetszik, nagyon jó dolog színházat csi-

nálni. Jártam utána egy fél évig a színházi stúdióba is, majd azon a tavaszon felvételiztem, és egyből fel is vettek a főiskolára.

És rögtön kapcsolatba került a Vígszínházzal is...

Igen, ahogyan nemrégiben a vígszínházi sajtótájékoztatón szóba került, tényleg talán volt abban valami sorsszerű, hogy eltévedtem, miközben a felvételire igyekeztem: nem ismerem jól Budapestet, és amikor tévedésből a Körúton a rossz irányban elvillamosoztam a Margit-híd felé, nagyon gyönyörűnek találtam egy épületet. Megkérdeztem, mi az, és akkor tudtam meg, hogy az bizony a Vígszínház! És rövid idő múlva az első rostán ki felvételiztetett? Marton László! De aztán végül is nem hozzá, hanem Horvai István és Kapás Dezső osztályába kerültem. Így kezdődött, most már 29 éve, kapcsolatam a Vígszínházzal.

Milyen volt a főiskolás Eszenyi Csengerből?

Először egy kicsit elveszett itt a fővárosban, a család nélkül, kevés pénzzel, budaörsi, kamarerdei albérletekben. Egyszer meg is támadtak, mert éjszakai villamosokkal jártam haza, hiszen állandóan késő estig benn voltunk a főiskolán, megszállottan dolgoztunk. Nagyon



jól tudtunk az osztállyal együtt gyötrődni és örülni, borzasztóan erős kapcsolat alakult ki köztünk: lett egy másik családom, az osztály, és még két apukám, a két tanárunk. De én nemcsak tőlük tanultam sokat, hanem a társaimtól, a többiektől, tényleg! Talán azért is, mert kevesen voltunk — végül összesen heten –, és ezért nekünk sokkal többet kellett agyalnunk, dolgoznunk az alkotó folyamatokban, mint egy nagy osztályban. Nem mindegy az, hogy kikkel van együtt az ember hosszú éveken át, reggeltől estig, és itt csupa értékes ember volt, mindenki meg is állta később a helyét a pályán. Mi Kaszás Attilával még a



Lope De Vega: A kertész kutyája (Fotó: Almási J. Csaba)

végzés előtt, májusban összeházasodtunk, és aztán hárman, Méhes Lászlóval együtt kaptunk szerződést a színházhoz.

Színésznő lett tehát, sikeres – tudjuk, nagyon sikeres, csak a fontosabb szerepeinek felsorolása megtöltené az oldalt. Miért nem érte be ezzel, miért akart a rivalda túloldalára kerülni, rendezőként?

Ez nem a másik oldal: a főiskolán akkor nagyon természetes volt, hogy közösen kellett kitalálnunk jeleneteket, és nem volt érdekes, hogy adott helyzetben ki színész, és ki inkább a rendező, egyszerűen „egymást rendeztük”. Az nem véletlen, hogy a Horvai-Kapás osztályokból későbbi színész-rendezők sora került ki. Én először a Csongor és Tündét szerettem volna megrendezni – még a főiskolán terveztük az osztállyal, de végül is hiába ismerem nagyon jól a darabot, úgy éreztem, hogy bizonyos részeket nem fogok tudni igazán jól megoldani, és elbizonytalanodtam.

Így lett belőle a *Leonce és Léna*?



Eisemann - Halász - Békeffi: Egy csók és más semmi, Kern Andrással. (Fotó: Szlovák Judit)

Igen, szerettem ezt a Büchner-darabot. Hívtak is Pécsre Lénát játszani, de nem tudtam menni, amit azért is nagyon sajnáltam, mert Kulka János lett volna a partnerem. De csak foglalkoztatott a darab, és aztán megismerkedtem Böhm Gyurival, aki azt mondta, hogy „a Budapesti Kamaraszínháznak van egy kis stúdiója, beszéllek velük, hátha megengedik, hogy ott megrendezd”. Na, Csizmadia Tibi, az évfolyamtársunk volt az „illetékes”, úgyhogy nem volt akadálya a dolognak, csak éppen pénzt kellett szerezni hozzá. Én akkor szépen elmentem a Dunaholding nevű cég sajtótájékoztatójára, és bizony kértem és kaptam is aztán támogatást tőlük a produkcióra. A Víg-színháznak akkor nagyon jó plakátokat tervező Erkel Lászlót kértem fel díszlettervezőnek – azóta is vele dolgozom –, akiről kiderült, hogy a gimnáziumban játszotta Leonce szerepét, másnap hozta is az aláhúzatott példányát... Akkor rögtön tudtam, hogy a csillagoknak itt nagyon jó együttállásuk van, Kaszás Attila, Papp Vera és Szarvas Jóska lettek a főszereplők, és más nagyszerű színészek, akik közül sokan sajnos már nincsenek köztünk. Szóval, ezzel a fantasztikus csapattal megcsináltuk az előadást, aminek óriási sikere lett, megnyertük vele az akkori Színházi Találkozó díját Kaposváron s egyéb díjakat, aztán bejártuk vele a fél világot.

Mindez 1991-ben indult, és rövid idő múlva még a nagy sikerhez képest is meglepő ajánlatot szült, ugye?

Igen, mert egy kis stúdiószínpadon jól megrendezni valamit, az azért nem fogható egy nagyszínpadi munkához: márpedig Marton László azzal a megdöbbentő ajánlattal állt elő, hogy rendezzem meg nálunk a nagyszínpadon – a *West Side Story*-t! Na, amikor az első ámulatból felocsúdtam, rögtön felhívtam telefonon Ladányi Andreát, aki akkor Finnországban dolgozott éppen, de örömmel vállalta a koreográfia megalkotását, a karmester pedig Maklár László lett. Ma már nyugodtan mondhatom, hogy legendás előadás született, amiben rettentő fontos szerepe volt annak, hogy egy prózai társulatban

olyan kitűnően énekeltek a színészek. Nekem ez akkor és ott természetes volt, ahogyan megoldották a szerepüket zenében is, és emellett még fantasztikusan mozogtak, táncoltak. Eszembe jut például Kun Attila, aki a darabban a harmadik sorban táncolt, és azóta balettművész, koreográfus lett, dolgozott a világhírű londoni Rambert-balettnél is.

Ezután újabb és újabb hazai és külföldi rendezések következtek, tudjuk, egészen Amerikáig. Tehát tény, hogy bizonyított már mint színész és mint rendező. De azért a legnagyobb befogadóképességű magyar prózai színházat vezetni – mégiscsak nagy ugrás, nem? Nem tart egy kicsit a feladattól?

Nem, hiszen akkor nem pályáztam volna meg. És olyan nagy ugrásnak sem gondolom: a főiskolai éveket nem számítva huszonöt éve itt vagyok gyakorlatilag minden áldott nap, ismerek mindenkit és minden zugot. Tizenhét éve a színház programjának kialakításában is benne vagyok évről-évre, és Marton Lászlótól tényleg rendkívül sokat lehetett



tanulni. A felelősséget is volt alkalmam megtapasztalni, hiszen nagy produkciókat csináltam, amelyek egészen összetett feladatot jelentettek, a művészi munkán túl a szervezésig és az anyagiakig. Megszoktam azt az érzést, Szegedtől Prágán át Amerikáig, hogy a végső felelősség az enyém, ezért nem tartok tőle.

László István



Frank Wedekind: Lulu, Szócs Artúrral (Fotó: Almási J. Csaba)